

Universiteit
Leiden
The Netherlands

De mondige burger versus de mondige overheid

Stam, M.

Citation

Stam, M. (2003). De mondige burger versus de mondige overheid. *Bestuurskundige Berichten*, 18(4), 37.
Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3211137>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Creative Commons CC BY-NC-ND 4.0 license](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3211137>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Baltic International Summer School 2003

moderne vorm weliswaar vrijnieuw is, maar dat er in het verleden al zoveel aandacht aan is besteed dat het in ieder geval geen argument is om vanwege een gebrek aan bruikbare publicaties geen eigen boekenkast voor bestuurskunde neer te zetten. De twee criteria leverden vooral nog meer vragen op, maar daar zal ik een volgend stuk zeker op terugkomen. Om de leesbaarheid van dit stuk te bevorderen ben ik bewust niet te diep op heel specifieke vragen ingegaan. Afsluitend spreek ik de hoop uit dat de identiteit van bestuurskunde vooral een discussie blijft, waar ik zelf zeker nog schriftelijk en verbaal aan bij zal dragen. Als iedereen die met bestuurskunde bezig is dat ook doet komen we uiteindelijk misschien tot een gefundeerd oordeel over de kwestie van de eigen boekenkast voor bestuurskunde. Of is er geen boekenkast op FSW, omdat het te duur is om de bibliotheek opnieuw in te delen?

Peter Kasbergen

Wil je meer lezen over de identiteit van bestuurskunde? Ga gewoon eens in de boekenkasten bij politicologie of sociologie kijken. Of meer specifiek lees: 'Tussen fragmentatie en integratie: de bestuurskunde als kennisintegrerende wetenschap', het proefschrift van professor Mark Rutgers.

Noten

¹ Leerboekbestuurskunde, A. van Braam met medew. van M.L. Bemelmans-Vidéc, 1986, Muiderberg, Coutinho; p. 3

² Bestuurskunde: hoofdfiguren en kernthema's, red. A.F.A. Korsten en Th.A.J. Toonen, 1988, Leiden,

Stenfert Kroese; p. 2

³ A.F.A. Korsten en Th.A.J. Toonen, 1988; p. 2

⁴ Tussen fragmentatie en integratie: de bestuurskunde als kennisintegrerende wetenschap, M.R. Rutgers, 1993, Delft, Eburon; p. 52

⁵ Spiegelingen, een column van Mark Rutgers in Bestuurskundige Berichten van juli 1997.

Afgelopen zomer ben ik drie en een halve week naar de "Baltic International Summer School" (BISS) in Letland geweest. Ik heb hier zo'n geweldige tijd gehad dat het misschien leuk is voor andere bestuurskundigen om hier ook een keer heen te gaan! Of natuurlijk om enthousiast te worden voor een summerschool ergens anders.

De idee achter BISS is een samenwerkingsverband tussen drie universiteiten uit Estland, Letland en Litouwen; de baltische staten. Nadat de drie landen in 1991 onafhankelijk zijn geworden (na meer dan vijftig jaar russische overheersing) is er in razend tempo veel veranderd. Van een communistische planeconomie naar een economie bepaald door de tucht van de markt, maar ook van een bijna volledig gestuurde informatievoorziening vanuit Moskou naar ongcensureerde media. In september zullen referenda in Estland en Letland uitmaken of er toetreden zal worden tot de EU. De drie landen zullen in ieder geval in mei 2004 lid zijn van de Navo. Drie landen met een zeer jonge geschiedenis die zich, naar mijn mening, nog steeds in een transitie-fase bevinden. Hierdoor en ook omdat de landen op toeristisch gebied veel te bieden hebben zijn het super interessante landen om heen te gaan!

Aan de BISS namen dit jaar 55 mensen deel uit 25 verschillende landen; van de USA tot Japan en van alles er tussenin. Mijn 'roomie' kwam bijvoorbeeld uit Georgië. De oorlog in Tsjetsjenië bleek toch iets genuanceerder te liggen.....! En denk niet dat een (getraind) Leids student iets kan beginnen tegen de wodka-drink-kunsten van een Georgiër!

's Ochtends waren er colleges van universitaire docenten uit de drie landen, mensen uit het bedrijfsleven, ngo's, overheidsinstanties en de politiek. De vakken die ik heb gevolgd zijn "Baltic Politics", "Baltic Media", "Russian Policy in the Baltic Sea Area" and "Foreign Policy of Small Nations". In eerste instantie was ik bang dat de vakken mij niet zoveel zouden zeggen, omdat ze sterk gefocust zijn op de baltische staten, maar veel problemen vertoonden gelijkenissen met issues die

in Nederland spelen.

Na de ochtendcolleges gingen we vaak uit eten, want de verleiding van een goede maaltijd in een restaurant voor zo'n 1,5 à 2 Euro is moeilijk te weerstaan. Na een siësta hadden we vaak aan het eind van de middag nog een werkgroep en later op de dag was er meestal een andere activiteit: film, ontmoeting met het gemeentebestuur, picknick, volksdans, international foodparty of een excursie. Elke dag eindigde met gezelligheid en feestjes.

Dus voor een 'insight' in de baltische staten, een super tijd en contacten van over de hele wereld, neem eens een kijkje op de website: www.va.lv/biss/; of mail voor meer informatie: broekema@hotmail.com.

Jeroen Broekema

Baltische Dans

De mondige burger versus de mondige overheid

In de BB nummer 3 van juni jongstleden vroeg Koen Bartels zich af of onze maatschappij echt ziek was. Hij stelde dat de Nederlandse bevolking hun problemen niet langer als luxeprobleem zagen, maar als ernstige kwesties. Naar mijn mening heeft hij gelijk. In dit stuk wil ik hier nog verder op in gaan.

Eind jaren '90 heeft het merendeel van de Nederlandse inwoners het nooit zo goed gehad. De welvaart en voorspoed waren nog nooit zo overduidelijk aanwezig. Onze opa's en oma's kunnen nog zo hard roepen dat ook oud brood eetbaar is, zelfs als student voor je het massaal aan de eendjes. En ook al is je studiebeurs nog zo krap, je moet natuurlijk wel het nieuwste model mobieltje op zak hebben. Toegegeven, het mag dan overduidelijk zijn dat de glorie dagen van het poldermodel nu echt ten einde zijn - het aantal werklozen blijft oplopen evenals de miljoenen aan tekorten -, maar het merendeel van de mensen heeft het nog nooit zo goed gehad.

Natuurlijk is er nog steeds een groep mensen die zijn overgeslagen door de welvaart. Er zijn nog steeds personen die leven onder de armoedegrens. Het probleem is dat deze mensen zwaar in de minderheid zijn en bovendien slecht georganiseerd. De diversiteit van hun problemen heeft ertoe geleid dat er geen vereniging of vakbond is die de belangen van én bijstandsmoeders én uitkeringsgerechtigden én chronisch zieken behartigt.

Maar ook al leeft de meerderheid van de Nederlanders in voorspoed, er lijkt sprake te zijn van een cultuur van ontevredenheid. Nederland is vervat in twee extremen: de meerderheid van de bevolking kent een ongekende welvaart, terwijl de ontevredenheid van de bevolking eveneens hoogtij viert.

Nu het economisch slechter gaat wordt dit nog duidelijker. De angst om iets van de toegenomen welvaart in te leveren neemt toe en toe. Een jaar geen loonsverhoging wordt gezien als achteruitgang. Mensen morrelen over de verdragen bij de NS, de vervagende normen en waarden, de

files, de toegenomen ziektekosten en ga zo maar door. De maatschappij heeft geld zat, maar er lijken een aantal problemen te zijn die met geld niet oplosbaar zijn, zoals bijvoorbeeld de wachtlijsten.

"Maar ook al leeft de meerderheid van de Nederlanders in voorspoed, er lijkt sprake te zijn van een cultuur van ontevredenheid"

De toegenomen ontevredenheid heeft nog andere effecten, de lidmaatschap van politieke partijen neemt weer toe. Evenals de interesse voor politiek in het algemeen. Een ontevreden bevolking die tegelijkertijd een toenemende belangstelling voor de politiek vertoont is iets nieuws. De vraag is hoe hier als regering mee om moet gaan. De overheid heeft de verantwoordelijkheid voor het oplossen van maatschappelijke problemen. Daarvoor moeten de oorzaken van deze problemen worden aangepakt. Maar misschien is het deels ook een stukje bewustwording voor de bevolking. Tegen welke kosten kunnen de problemen opgelost worden? En kunnen alle problemen wel worden opgelost? Ik ben benieuwd welke plannen het kabinet met Prinsjesdag presenteert.

Verdere bezuinigingen lijken noodzakelijk voor het kabinet Balkenende II. Dit is zeer problematisch

gezien de hoeveelheid problemen die aangepakt moeten worden. Vaak wordt gerefereerd aan de situatie waarmee het kabinet Lubbers I (1982-1986) werd geconfronteerd. De kabinetten Lubbers streefden naar een kleinere, soberdere en vooral goedkopere overheid. De Overheden werd verweten te veel een bureaucratie te zijn geworden. De dienstverlening was te traag, daarbij kwam nog dat er te veel regelgeving was om rekening mee te houden. Overheden waren duur en presteerden niet. Balkenende II staat voor dezelfde situatie. Zelf heb ik de begin jaren '80 niet (politiek) bewust meegemaakt, maar het volgende valt mij wel op over de netelige positie van het kabinet Balkenende. De verwachtingen van de burger zijn torenhoog en de media worden steeds kritischer. Het eisenpakket neemt toe, terwijl het aantal mogelijkheden van de overheid om hieraan te voldoen afneemt. Daar komt nog eens bij dat iedereen het er wel over eens is dat het economisch slecht gaat, maar niemand wil dat hij of zij daar persoonlijk door wordt geraakt. Er wordt geen genoeg genomen met een mindere kwaliteit van de dienstverlening en niemand wil salaris inleveren. Dit is begrijpelijk, elke burger denkt primair vanuit zijn eigen belang.

Ik vraag me echter af of overheden er in kunnen slagen kwaliteit te leveren in perioden van bezuinigingen. Het kabinet wordt belemmerd in haar strak financieel beleid door allerlei protesten, vakbonden en belangengroepen. Misschien wordt het poldermodel wel vervangen door een moddergevecht over achterblijvende prestaties van de overheid aan de ene kant en aan de andere kant het niet willen meewerken aan bezuinigingen door de burger. De burger is mondig, maar is het niet tijd dat overheden ook mondig worden?

Marije Stam